

Debatt

debatt@dn.no

Det kommer ikke europeiske sheriffer for å bygge dammer eller kabler hos oss, ei heller for å bestemme når reservoaret tappes eller bekken tørrlegges, skriver Gunnar S. Eskeland, som mener Acer vil være en garanti for at Norge skal bli hørt i Europa. Her Hafslunds vannkraftstasjon Kykkelsrud Fossumfoss mellom Askim og Øyeren. Foto: Per Thrana

Kraft i Europas utkant

Fisken vår er lite verd om bare vi selv kan spise den. For kraft, vind og reservoarer ligger også mye av verdien hos naboene våre.

Debatten om Acer og Norges energisamarbeid med EU bør ikke blandes med et faktum som ikke er opp til oss: Norges naboland er i Nordvest-Europa. De har stått oss nært i det millenniet vi hovedsakelig kommuniserte til sjøs, og slektskapet står fjellstøtt i vår kommunikasjon i dag på land, kulturelt, og institusjonelt.

Det er ingen fare i å blande sammen verdien av norske energiressurser og strømprisen, siden det i en viktig forstand er én og samme sak. De som er bekymret for at norske strømpriser skal bli høye hvis vi bygger kabler og handler med Europa, risikerer at kampen deres - skulle de vinne frem - reduserer verdien av norske fornybarressurser.

Dagens norske situasjon i Europas utkant starter med Hansatiden: Verdien av fisken vår hos tyskere og nederlendere var viktig nok til å bestemme hvordan vi bosatte oss fra Bergen og nordover. Fra 1980-tallet kom gass på listen over norske varer som har sin

**Innlegg
Gunnar S.
Eskeland**

verdi i vår nærhet til Europa. Etter dette kommer også fornybarressursene våre - kraft og vind og reservoarer - på listen over ressurser med en vesentlig del av sin mulige verdi i våre naboland. I vår levetid ser det ikke ut til at noe vil forandre på det faktum at landene i Nordvest-Europa er våre viktigste partnere. I handelen er det først og fremst for ressursene fisk, gass og kraft at denne posisjonen er av avgjørende betydning. Riktignok kan vi i prinsippet og i praksis bruke mer eller selge andre steder, men da til langt lavere verdi for oss.

Dermed har våre kunder i Europa, ikke minst hvis de samarbeider seg imellom,

mulighet til å gi oss vesentlig dårligere pris enn om vi får vandre fritt omkring.

Vi har sett hva det koster oss når amerikanske og kinesiske statsmakter gjør det vanskelig for fisken vår. At vi ikke møter den slags kollektiv herjing fra europeiske statsmakter, er veldig mye mer verdifullt.

Vannkraft, reservoarer til balanse, og alt vi kan ønske å anvende av vind og annet fremover; dette har sin verdi blant annet i vår nærhet til Europa. Selvfølgelig er det vi som kan bestemme hva og hvordan: Det kommer ikke europeiske sheriffer for å bygge dammer eller kabler hos oss, ei heller for å bestemme når reservoaret tappes eller bekken tørrlegges. Men mulighetsrommet for våre valg er altså skarpt avgrenset av hvordan vi behandles i Europa.

For eksempel: Kan vi handle med Tyskland gjennom Danmark, eller med Tsjekia?

Dette er grunnleggende avhengig av hvordan europeiske land, som altså har en litt skremmende union til disposisjon, velger å behandle oss.

Denne grunnleggende

sårbarheten kan vi ikke gjøre så mye med, men et halmstrå vi kan gripe til er å be om å bli behandlet som alle andre land i Europa, ikke minst om å få lov til å handle med kunder i Europa hver for seg. Trolig er Acer og de andre europeiske institusjonene som vokser frem, en slags garanti - en slags mulighet - for at vi skal bli hørt og ikke bli behandlet som «annerledeslandet». Blir vi «annerledeslandet» så vil vi få - simpelthen - dårligere betingelser.

Fornybarressursene tilhører på alle måter det norske folk, og det norske folk har all beslutningsmyndighet: utbygging, skatteregime, kraftforbindelser til utlandet, forbrukstariffer og utbyttebetalinger til eierne. Eierne er overveiende offentlige: staten, kommunene og fylkene. Derfor er det på ingen måte noen uskyldige eller lite viktige beslutninger vi tar om vi bestemmer oss for å dempe verdien av disse ressursene.

Samtidig er det ingen tvil om at når det norske folk har disposisjonsrett, så er det faktisk opp til oss hva vi skal bruke disse ressursene til.

Europeiske institusjoner kan på viktige områder anklages for å

være overambisiøse, for teknokratiske, og for på udemokratisk vis å sette nasjonal suverenitet i annen rekke hvis Brussel synes at Brussel vet hvordan ting skal gjøres.

På energiområdet er det klart i Europas institusjoner at energisikkerhet - leveringsdyktighet i elsystemet - defineres som nasjonalt ansvar. Norge kan holde kraft tilbake av hensyn til frysende osloborgere selv om kongefamilien i Stockholm fryser og skriker og svenske oberster og jagerfly brummer og bruser med fjærene.

Jeg tror vi har god grunn til å føle oss trygge på at ingen skal overprøve oss på slike viktige områder, og at det viktige for oss er om vi har anledning til å bli hørt når vi ber om adgang, fair behandling, og om en rett til å snakke med alle. Da er dette innenforskapet som vi velger viktig, ikke fordi vi ikke er sårbare, men fordi vi er det.

Gunnar S. Eskeland, professor i økonomi ved Norges Handelshøyskole, leder forskning på energi- og miljøspørsmål i CenSES og SNF, tidvis med aktører i kraftbransjen som partnere